

EL TEMPS QUE CORRE per JOAN F. MIRA

Sobre ETA i Espanya (1)

“Avui per fi no hi ha catalans, bascos, andalusos o castellans, avui només hi ha espanyols’, deia la tele, i tenia raó. Si una nació és, entre altres coses profundes, una comunitat moral, Espanya aquests dies ha estat més nació que mai. Gràcies a uns infames individus que assassinen, diuen, perquè fan la guerra contra Espanya.”

Res no és tan simple com sembla, i menys quan toquem coses tan delicades com són la mort, la indignació moral, els símbols i les ideologies. Menys encara quan en el fons de tot hi ha els espais i territoris on aquestes coses actuen i s'expressen. En primer lloc, doncs, hi ha la indignació per una mort. Una indignació rigorosament justa per una mort rigorosament injusta, per un assassinat vil i anunciat, més odiós que cap altre pel fet mateix del seu anunci, per la premeditació, per la víctima innocent triada com a simple objecte de canvi, per la inhumanitat freda i calculada. No és estrany, doncs, no és casual, que precisament aquest crim, i no uns altres, haja produït una resposta moral, profunda i massiva. Més encara quan el crim especialment odiós arriba pocs dies després d'unes imatges també especialment colpidores: les d'un home rescatat d'un pou d'infàmia, amb el rostre inconfusible de qui ha escapat d'un camp d'extermini construït per a ell tot sol. La sensibilitat pública difícilment podia suportar dos cops tan durs en tan pocs dies. Aquesta és, doncs, una part de la història, la part humana i moral, la part de no poder tolerar allò que és intolerable. Sobretot quan els autors dels crims i els seus còmplices, aliats, fans o subordinats no s'estan d'actuar amb un cinisme difícil de descriure: “Ortega Lara vuelve a la cárcel” era el titular a tota pàgina del diari *Egin* el dia que el pobre home va ser alliberat del seu sepulcre en vida. Si Borges fóra viu, i tornara a escriure una *Història universal de la infàmia*, tindria en aquest titular l'inici d'un capítol més per al seu llibre.

Ara bé, aquesta no és tota la realitat dels fets dels darrers dies i setmanes. La realitat és més completa i més complexa. En primer lloc hi ha el tractament públic dels mateixos fets, la dimensió que han adquirit en ser projectats sobre la gent, lectors, oients o espectadors. No recorde que cap esdeveniment, absolutament cap, en les últimes dècades, haja merescut un espai equivalent als diaris, ràdios i televisions. Més que quan es va morir Franco, més que si s'haguera mort el papa, més que els Jocs Olímpics de Barcelona o l'Expo de Sevilla, més que la caiguda del mur de Berlín, més que si haguera començat la tercera guerra mundial. Més que res que jo recorde o pugui imaginar. Dies i dies sencers en la televisió a totes les hores, les rà-

dios permanentment connectades, pàgines i pàgines i pàgines de diaris. Només hi ha hagut, en temps recent, una sola cosa comparable, i després veurem que no és una comparació banal: les setmanes que Bèlgica va viure commocionada pel cas de les xiquetes empresonades i mortes per un assassí especialment odiós. Allà, aquells dies van ser molt semblants al que han estat ací aquests dies. Però ací, en aquest espai, societat o territori que es diu Espanya, uns dies així, amb aquesta obsessiva insistència, no els havíem viscut mai. Quan s'han omplert massivament places i carrers (amb tota raó i amb tota justícia, no cal insistir-hi), la gent estava ja preparada per omplir-les. Per què tan obsessiva insistència dels mitjans precisament en aquest cas? Això caldria saber. Hi ha una resposta possible, i supose que parcial: en primer lloc, pels factors molt especials que he apuntat abans, i en segon lloc per un oportunisme ideològic-nacional que s'ha fet ben visible.

Perquè els polítics dels partits espanyols, els locutors de ràdio i televisió, bona part dels articles de premsa, i com qui diu gairebé tothom, han coincidit (a més de la justa condemna del crim i dels còmplices) en dos punts substancials. Un: els bascos, per fi, diuen prou, i “la resta dels espanyols” hi som solidaris. Dos: el poble espanyol ha eixit al carrer com un sol poble, unit i fent pinya. Les virtuts morals, la justícia i la solidaritat s'han mostrat com a virtuts nacionals: som un sol poble, més unit que mai. Com els belgues fa uns mesos, quan en les grans manifestacions, per primera vegada en molt de temps, no hi havia valons ni flamencs. L'espai de l'estat és, privilegiadament, l'espai de la solidaritat moral (hi ha respostes populars, com aquestes, que no travessen les fronteres: ningú ha eixit al carrer a Lisboa o a Montpeller, per aquest o cap altre assassinat d'ETA, i “el poble” no es manifestaria a Madrid o a Sevilla per un fet equivalent produït a Porto o a Tolosa del Llenguadoc), i aquesta forma de solidaritat moral és molt profundament una solidaritat nacional. “Avui per fi no hi ha catalans, bascos, andalusos o castellans, avui només hi ha espanyols”, deia la tele, i tenia raó. Si una nació és, entre altres coses profundes, una comunitat moral, Espanya aquests dies ha estat més nació que mai. Gràcies a uns infames individus que assassinen, diuen, perquè fan la guerra contra Espanya. Són coses que fan pensar, coses difícils de dir, però cal recordar-les.